

ню, а також асистентуру. Викладацькій діяльності митець-педагог віддається захоплено й жертвовно. Його люблять студенти, поважають колеги.

З 1956 року Микола Стороженко – учасник і переможець численних вітчизняних, зарубіжних виставок, бієнале, конкурсів. Крім України, його твори експонувались у Болгарії, Канаді, Кореї, Німеччині, Польщі, Росії, США. Має немало різних відзнак: срібна медаль XVII міжнародного конкурсу (Болгарія, 1979); паспорт почесного громадянина міст Вінніпег, Брайтон (Канада, 1990); почесні дипломи Американського (США) та Кембриджського (Велика Британія) Біографічних Інститутів (Біографію внесено до довідника «Життя славетних», 1999); Золота медаль Академії мистецтв України (2000).

2002 року Миколу Стороженка обрано академіком-секретарем відділення образотворчого мистецтва, членом Президії Академії мистецтв України.

«Напевне, не випадково, – каже М. Стороженко, – випало мені очолити майстерню сакрального мистецтва в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури, як митцеві працювати у храмі і бути керівником відділення образотворчого мистецтва Академії мистецтв України. Адже впродовж усіх 80 літ мого життя при мені завжди ікона із зображенням Миколи Чудотворця. Цією іконою мене благословили при народженні. Чудом збережена, вона і сьогодні зі мною. Побажав би, що бу кожного був свій святий, свій духовний супровід по всій життєвій дорозі».

Володимир ОНИЩЕНКО
художник, мистецтвознавець

АНАТОЛІЙ АВДІЄВСЬКИЙ (До 75-річчя від дня народження)

Яскрава, неординарна особистість, сильний темпераментний таланти, Авдієвський випромінює ту надзвичайно сильну енергетику, яка притаманна лише творчим людям, до останку зануреним у матерію «свого мистецтва». Його інтерпретації можуть захоплювати, дивувати, зачіпати за живе, змушувати застановитись, пережити глибоке емоційне потрясіння, викликати протест, бажання дискутувати, але у всій цій розмаїтій палітри вражень від хорових полотен, ним озвучених, не знайдеться місця лише двом відчуттям – байдужості і нудзі.

У пошуках розгадки слід почати з того, що для самого Анатолія Тимофійовича є найважливішим, – з його глибинних народних коренів. Чим є ота містична «українська ментальність», яка народилася непереврені таланти, як вона проростає в їх душах, як генетично закодовується в їх мистецьких ідеях? Тут найбільш співзвучним Авдієвському буде, мабуть, міркування ще одного видатного українського музиканта, співака світової слави

Олександра Мишуги, який у своєму щоденнику записав: «Я хотів бути правдивим апостолом Христовим. Всі мої мислі, всі мрії звертались туди, до того бідного народу, з котрого я сам вийшов; я день і ніч думав над тим, як можна б поліпшити його долю» (О. Мишуга. Архів – 4310. Фонд – Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка – 84, стр. №35. Анотація Вокала ОНУ Комітета искусств СССР. 9.06.1950 [Вступний текст рос. мовою –Л.К.]).

Як ця генеза розгорнулася в «субгенетичному» родинному колі – ще один рівень формування людини митця, який неможливо пропустити, прагнучи пізнати таємницю творчості.

Тим більше, що трагічна доля батьків і діда з боку матері Анатолія Авдієвського, які вповні зазнали всіх випробувань радянської дійсності, ніколи не полишала його спогадів і думок. Сходження дожиттєвої творчої вершини ніколи і ні в кого не буває легким, проте іноді воно видається просто неймовірним – тоді, коли людина, здається, від народження не мала б ніяких шансів досягнути найвищого щабель слави, суспільного визнання, і все-таки – *contrasperm spero* – це їй вдається.

Завершальним рівнем формування творчої особистості, безперечно, є школа, і найважливіші фахові «студії», коли все, що обдарований юнак успадкував від багатьох поколінь своїх предків, він із здомуюк скарб батьківського виховання, синтезується в пізнанні і проникненні в дух своєї професії. Хорова школа Костянтина Пігрова і його учня Дмитра Загребського в Одеській консерваторії, де навчався Анатолій Тимофійович, змогла остаточно вивершити його талант, як досвідчений майстер вставляє діамант у коштовну оправу.

Ідалі центральним пунктом роздумів над доробком Майстра повинен стати погляд на його особистість, світогляд, на ті переконання і цілі, до яких він з такою послідовністю прагне. Адже за багатьма сутнісними ознаками свого світогляду він може видаватися на перший погляд кривий «несучасним» мистцем. Він ніколи так не зумів прийняти загального захоплення радикальними новаціями нашого часу, не ставив собі за мету здійснити такий експеримент, який би шокував широке коло публіки, подібно до деяких своїх українських і зарубіжних сучасників. Свої «старомодні» переконання, тобто поклоніння ідеалам краси, високої духовності, вірності національній традиції, він завжди відстоює до кінця. Самі ж по собі ці художні орієнтири, на які він спирається, мають багатовікову традицію і закорінені в звичаях нашого народу.

Для Авдієвського ж усі ці вічні цінності згортаються на рівень того приголомшливого матеріально-духовного організму, який називається хором і який містить для нього цілісність і символіку всієї життєдіяльності, притому не лише власної, а й універсальної. Він достоту міг би сказати вслід за Олександром Кошицем: «Почуття, яке одухотворяє такі твори... – це стан вищої правди, вищої істини, а істина перш за все проста і чесна, вона не потребує широковисхідуючих тлумачень і вичурності викладу. Якщо цей стан назвати, як у нас звикли, почуттям, або вульгарно його називають «настроєм», то лише для ідіота не буде зрозуміло, що форма вислову цього стану не може бути іншою, лише простою. І кожен, хто береться за композицію на ці теми і не перебуває у цьому «стані» або... не має цього «почуття», буде завжди балакун, позер, брехун...» (Кошиць О. Листи до друга. – К., 1998. – С.105).

Ця справжність присутня і в усіх починаннях Авдієвського. Адже і у виборі репертуару для хорових капел, якими він керував, і в самій звуковій манері, до якої прагнув, і у формах роботи з хоровим колективом, і в своїй власній хоровій обробці народних пісень він завжди передусім відчуває себе продовжувачем національної традиції, саме вона обумовлює засади його диригентської техніки.

Як видатний диригент мислить природу хорової інтонації, в чому вона прихована – це найбільша таїна його творчості, що йде із генетичних глибин народної традиції, із особистих переживань людини, із професіоналізму отриманої школи. Тут, що правда, він залишається романтичним, типово українським кордоцентричним мистцем – у чому знову проявляється його певна «несучасність», що не дозволяє йому легко підхопити кон'юнктуру. Навіть на сучасному строкатому ідейному (чи безідейному?) тлі, на котрому кожен прагне виділитись чимось абсолютно незвичним, він, як і деякі інші видатні митці, зберігає прив'язаність до романтичних ідеалів, більше того – переконливо доводить своєю творчістю їх життєздатність і неперебутню духовну цінність. Проблема новаторства полягає для нього не в тому, що нового він може вигадати і якими технічними засобами здивувати публіку, а як у сучасному світі, сповненому агресії і байдужості, зберегти вічні ідеали краси і добра, оскільки йому притаманне об'ємне художнє мислення, різноспрямоване в стилізовому і образно-тематичному плані та нерідко досить мінливе, інтенсивно еволюціонує впродовж етапів розвитку індивідуального стилю. Простежити цей стиль не у фіксованих музичних текстах, а саме у виконавських

рішеннях популярних або менш відомих творів, тим більше таких «примхливих», як народні пісні, – завдання не з легких.

Іна завершення відзначу лише найважливішу духовну сутність його перших музичних імпульсів, які Анатолій Авдієвський проніс крізь усе своє життя і без яких неможливо зрозуміти його мистецьких одкровенень:

– він сформував сяв органічному духовно-етичному середовищі, на чуттєво-іраціональних імпульсах, котрі містяться в українському фольклорі; ліричний, кордоцентричний первень його першого «фольклорного досвіду» закарбував у свідомості філософію серця як оснóвну в роботі диригента над народною піснею;

– суб'єктивність сприйняття народної пісні як джерел привела його в майбутньому формуванні художнього світогляду до скравої індивідуальної взаємодії провідних європейських здобутків диригентського мистецтва і національної традиції;

– природна закоріненість народної пісні в його власну долю, у долю його родини обумовила сприйняття фольклору не як абстрактної даності, що перебуває поза самим диригентом і яку потрібно «зрозуміти» і «засвоїти», а як універсальної моделі світу, яка посідає ідеальні пропорції, що в них диригентові треба природно «вжитися» і «вчутися».

Любов КИЯНОВСЬКА

доктор мистецтвознавства, професор

АНДРІЙ КУШНІРЕНКО

(До 75-річчя від дня народження)

Ім'я Андрія Кушніренка – народного артиста України, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка та Літературно-мистецької премії ім. Сидора Воробкевича, члена Національної спілки композиторів і члена-кореспондента Академії мистецтв України, Почесного громадянина м. Чернівців, введеного до Алеї зірок міста, професора, ученого-етнографа, педагога, автора багатьох оригінальних хорових творів, а також обробок українських народних пісень, визначного хорового диригента, організатора музичного життя на Буковині – користується заслуженою повагою і шаную серед музичної громадськості нашої країни. Фахові знання і невтомна подвижницька праця на вродно музично-хорової культури сформували його як одного з найкращих хорових диригентів, поряд з такими іменами, як А. Авдієвський, Л. Венедиктов, В. Іконник, П. Муравський, Є. Савчук. За рейтингом 1997 року А. Кушніренко увійшов до категорії найвизначніших шести хорових диригентів України.

Народився Андрій Миколайович Кушніренко 17 жовтня 1933 року в с. Великі Загайці Шуньського району Тернопільської області. Фахово освіту здобував на курсах диригентів хору при Львівському культурно-освітньому училищі (1954), у Львівському музично-педагогічному училищі ім. Філарета Колесси (1955–1957), де був рекомендований для навчання в консерваторії. В 1962 році закінчив з відзнакою Львівську державну консерваторію ім. М.В. Лисенка (диригентсько-хоровий факультет). У консерваторії своєю диригентською школою виводив диригента і композитора, професора М. Колесси, навчаючись у його вихованця – доцента,

